

# Vabatahtliku tegevuse õiguskeskkonna analüüs

**Autorid:**

Alari Rammo, EMSL  
Toomas Seppel, Hedman Partners AB

**Tellijaja:**

Siseministeerium

**Tallinn 2013**

## Sisukord

Kasutatavad lühendid.....	2
Sissejuhatus.....	3
Kehtiva õiguskeskkonna analüüs.....	4
Vabatahtliku definitsioon ja õigussuhte liik.....	4
Õigussuhte liik .....	4
Definitsioonid kehtivas õiguses.....	5
Vabatahtlike kulude katmine .....	7
Toitlustuskulud .....	7
Transpordi- ja majutuskulud.....	9
Lähetuskulud.....	9
Taskuraha.....	10
Vabatahtlike motiveerimine.....	11
Sotsiaalne kaitse ja tagatised.....	11
Kohtus esindamine.....	12
Tööaja annetamine.....	12
Töötuks jäämine .....	13
Kokkuvõte ja soovitused .....	14
Näidisleping.....	16
Konsulteenud organisatsioonid.....	18

## Kasutatavad lühendid

EVT – Euroopa Vabatahtlik Teenistus  
HKMS – halduskohtumenetluse seadustik  
LLS – loovisikute ja loomeliitude seadus  
MTA – Maksu- ja Tolliamet  
SpS – spordiseadus  
TLS – töölepingu seadus  
TsMS – tsiviilkohtumenetluse seadustik  
TsÜS – tsiviilseadustiku üldosa seadus  
TTOS – tervishoiu ja tööhutuse seadus  
TTTS – tööturuteenuste ja -toetuste seadus  
TuMS – tulumaksuseadus  
VÕS – võlaõiguse seadus

## Sissejuhatus

2003. aasta vabatahtliku tegevuse õiguskeskkonna analüüsis märgib Margit Vutt, et sõnaselgelt kasutas toona vabatahtliku mõistet vaid üks õigusakt.<sup>1</sup> Kümme aastat hiljem kohtab mõistet juba kümnekonna akti pealkirjas, millega reguleeritakse peamiselt sisejulgeoleku valdkondades (pääste, merepääste, abipolitsei, ohvriabi, kriminaalhooldus) kaasatavate vabatahtlike valimist, kulude hüvitamist ja tagatist.

Seega on aja jooksul tõusnud teadlikkus vabatahtliku rollist ühiskonnas, asutud on reguleerima mõningaid aspekte nende kaasamises, kuid kümne aasta jooksul ei ole toimunud muudatusi ühingu-, võla- ja maksuõiguses. Samuti ei ole õigusaktides määratletud mõiste „vabatahtlik“ legaaldefiniitsiooni.

Võrreldes kümne aasta taguse ajaga on ühiskond muutunud teadlikumaks vabatahtlikust töö osas: vabatahtlikud on ühiskondlikult aktiivsemad, jälgivad rohkem uudiste- ja poliitikasaateid,<sup>2</sup> samuti on tõusnud märgatavalt vabatahtlike kaasamine organisatsioonide tegevusse.<sup>3</sup> Samas on ka märgitud, et vabatahtlikuna määratleb end vaid 30% elanikkonnast, selgitades küll, et tegu on pigem enese tegevuse teadvustamise probleemi kui tegeliku osalemisega.<sup>4</sup>

Autoritele teadaolevalt ei ole täna vabatahtlike kaasavate organisatsioonide praktikas märkimisväärseid õiguslikke takistusi vabatahtlike töö korraldamiseks. Samas on jätkuvalt ebaselge vabatahtlike töö maksuõiguslik käsitlus ning puuduvad ka selged piirid töö- ja võlaõigussuhete kohaldamise osas. Maksu- ja Tolliamet (MTA) täna vabaühenduste tegevuses olulist maksuriski ei näe, kuid mida enam levib ühiskonnas kodanike osalemine, sh vabatahtliku töö tegemine, seda enam on MTA-l vaja vabaühendustega seotud maksukohustuste täitmist kontrollida ja rakenduspraktikat kujundada.

Vähesele õigusteadvusele ja järelevalvele vaatamata võib väita, et vabatahtlike kaasajad tegutsevad ebakindlas õiguslikus olukorras, eelkõige juhul kui on vaja hinnata ettevõtlusega või põhikirjaliste eesmärkidega mitteseotud kulutuste maksustamise küsimusi. Vabatahtliku tegevuse edendamist ja soodustamist Eesti õigus ette ei näe.

Järgneva analüüsi eesmärgiks on Siseministeeriumi antud lähteülesande järgi määratleda peamised õiguslikud takistused või ebaselgused vabatahtlike kaasamisel vabaühenduse töösse. Analüüsi eesmärk ei ole anda detailset maksuõiguse ülevaadet, vaid piirdub tüüpolekordade kirjeldusega.

Analüüsile on lisatud ka poliitikasoovitused ning näidisleping vabatahtlikuga.

Analüüsi koostasid Alari Rammo (EMSL, [alari@ngo.ee](mailto:alari@ngo.ee)) ja Toomas Seppel (Advokaadibüroo Hedman Partners).

---

<sup>1</sup> Vutt, Margit. [Vabatahtliku tegevuse juriidiline keskkond Eestis - olevik ja tulevik](#). Tartu 2003

<sup>2</sup> [Kodanikuhariduse ja vabatahtliku tegevuse analüüs Euroopa Sotsiaaluuringu põhjal](#). Tartu Ülikool 2012

<sup>3</sup> Kodanikualgatuse institutsionaliseerumine Eestis 2009/2010. Tallinna Ülikool 2009

<sup>4</sup> [Vabatahtlikus tegevuses osalemine Eestis](#). Emor 2009

## Kehtiva õiguskeskkonna analüüs

Peatükis analüüsitakse esmalt õigussuhte liiki vabatahtlikuga ning olemasolevaid definitsioone. Seejärel erinevate kulude hüvitamise võimalusi ja takistusi ning lõpuks teisi teadaolevaid küsimusi ja võimalikke probleeme.

### Vabatahtliku definitsioon ja õigussuhte liik

Vabatahtliku tegevuse ja vabatahtliku (töötaja) mõiste definitsioon sisaldub Eesti vabatahtliku tegevuse arengukavas aastateks 2007-10.<sup>5</sup> Samuti on mõisteid selgitatud mitmes õigusaktis vastava reguleerimisala piires.

Vabatahtliku tegevuse arengukava määratles vabatahtliku tegevuse järgmiselt:

Vabatahtlik tegevus on oma aja, energia või oskuste pakkumine vabast tahtest ja tasu saamata. Vabatahtlikud aitavad teisi või tegutsevad peamiselt avalikes huvides ja ühiskonna heaks. Oma pereliikmete abistamist ei loeta vabatahtlikuks tegevuseks.

Vabatahtlik tegevus hõlmab seega kolme peamist tunnust:

- ✓ tegevus toimub isiku vabast tahtest, mitte kohustuslikult ega sunniviisiliselt;
- ✓ tegija ei saa rahalist ega materiaalselt tasu, kuigi võib saada kasu (teadmisi, oskusi, kogemusi, kontakte jmt) ning tänutäheks ka kingitusi;
- ✓ tegutsetakse väljaspool oma kodu ja perekonda, kellegi teise või laiemalt ühiskonna hüvanguks.

Vabatahtlikku tegevust võib liigitada mitme tunnuse järgi, näiteks:

- ✓ iseseisvalt tehtav (ka seltsingu ja mitteformaalse kooslusena) või organisatsioonide (juriidiliste isikute) korraldatud vabatahtlik töö;
- ✓ ühekordne (nt üritused, projektid) või regulaarne tegevus (organisatsiooni juures püsivalt);
- ✓ eraisikuna oma vaba aja annetamine või organisatsiooni (nt äriühingu) poolt oma personali professionaalsete oskuste annetamine nende ametlikust tööajast (*pro bono*).

### Õigussuhte liik

Eesti tsiviilõigus vabatahtliku töö mõistet ei sisalda. Olemuselt on tegemist võlaõigusliku suhtega, mis tekib teovõimelise eraisikust vabatahtliku ja teda kaasava juriidilise isiku vahel. Mõnikord on tegemist juriidiliste isikute vahelise õigussuhtega (teenuse pakkumine *pro bono*), või ainult eraisikute vahelise õigussuhtega, mida juriidiline isik ei vahenda.

Õigussuhte liigi määratlemise kitsaskohad juriidilise ja füüsilise isikute vahel loetleb Margit Vutt oma 2005. aasta analüüsis.<sup>6</sup> Selle järgi on peamine vastuolu ja mitmetimõistetavus võlaõigusseaduses, aga ka töölepinguseaduses, kuna kõik sätestatud suhteliigid eeldavad tasu maksmist. Suhe vabatahtlikega võib tänagi omada erinevate lepinguliikide tunnuseid ja sarnaneda nii töölepingulisele suhtele, töövõtule kui ka käsundile. Mõnikord juhib ja korraldab tööprotsessi tööandja (iseloomulik töölepingule), aga võib olla ka

<sup>5</sup> [http://www.vabatahtlikud.ee/UserFiles/arengukava/vta\\_2007\\_2010\\_31\\_jaan\\_2007.pdf](http://www.vabatahtlikud.ee/UserFiles/arengukava/vta_2007_2010_31_jaan_2007.pdf)

<sup>6</sup> Vutt, Margit. [Vabatahtliku tegevuse õigusliku reguleerimise vajadused ja võimalused](#). Tartu 2005

töövõtu või käsundi laadse õigussuhtega. Vabatahtliku töö võib olla suunatud konkreetsele tulemusele (töövõtt), aga ka kestvama kasu loomiseks (tööleping, käsund). Samuti võivad vabatahtliku töö tegemise aeg, koht ja viis olla ette määratud.

Kuna ainsa lepinguliigina näeb võlaõigusseadus vaid käsunduslepingu puhul ette võimaluse tasu mitte maksta, ent siiski tööga kaasnevad kulutused hüvitada, võib öelda, et leping vabatahtlikuga on käsundusleping.

Samas on käsundusleping kestvuslepinguna sarnane töölepingule – näiteks võib vabatahtlik tehtud töö eest hiljem tasu nõuda, määratledes suhte töölepinguks (töölepingu seaduse § 4 lg 2). Samuti võib seadus toetada töötajat, kui viimane määratleb suhte tasu eest täidetavaks käsundiks või lausa mittetäielikuks kohustuseks.<sup>7</sup> Sarnaselt võib tööandja kasutada ära töövõtjat ja väita töö tegemise järel, et tööandja eeldas hoopis tasuta tööd.

Pärast 2005. aasta analüüsi on regulatsioon mõnevõrra muutunud, aga mitte oluliselt selgemaks vabatahtliku töö määratlemise osas. Näiteks sisaldab 1. juulist 2009 kehtiv TLS mitmeid sätteid (§ 1 lg 2, § 4 lg 2), millega eeldatakse, et tegu on töölepinguga ja loetakse see tööle asumisel sõlmituks, kui töö tegemist “võib vastavalt asjaoludele oodata üksnes tasu eest”. Järelikult eksisteerib ka asjaolusid, mil töö eest ei maksta tasu ning tegu pole töölepinguga, ent asjaolud võivad tekitada vaidluskohti – suurüritusel koos paljude teistega vabatahtlikuks olemise järel ehk mitte, ent üksi ja ühekordset vabatahtlikku tööd tehes küll.

Sarnane sõnastus “võib mõistlikult tasu eeldada” leidub ka võlaõigusseaduses käsundi kohta (§ 627 lg 1) eelkõige, kui käsundisaaja täitis käsundi oma majandus- või kutsetegevuses. Kuna vabatahtlik võib pakkuda nimelt ka oma erialaseid oskusi, mida saab liigitada majandus- või kutsetegevuseks ehk tasu eest tehtavaks tööks, võib võimalikus vaidluses jääda kaotajaks pooleks vabatahtliku töö andja.

Kokkuvõttes eeldab kehtiv õigus pigem tasu maksmist peagu kõigis õigussuhetes. Selline olukord ei anna vabatahtliku töö pooltele vähemalt suulise lepingu puhul piisavat kindlust, et mõlemad õigussuhet sarnamoodi mõistavad. Siiski leiduvad kehtivas õiguses võimalused ka tasu mittemaksmiseks, samuti on kujunenud ühiskonnas piisav teadlikkus, nii et kehtivat regulatsiooni ei pea tingimata muutma.

### **Definitsioonid kehtivas õiguses**

Eesti õigus sisaldab vähemalt kuues õigusaktis vabatahtlike definitsioone või kriteeriume:

- ✓ Vabatahtlik päästja on isik, kes vabatahtlikult osaleb päästetööl või ennetustööl seaduses sätestatud alustel ja korras.<sup>8</sup>
- ✓ Vabatahtlik merepäästja on isik:
  - ✓ kes on mittetulundusühingu liige, kellega Politsei- ja Piirivalveamet on sõlminud merepäästetöö korraldamiseks tsiviilõigusliku lepingu;
  - ✓ keda Politsei- ja Piirivalveamet on tunnustanud vabatahtliku merepäästjana;
  - ✓ kes vabatahtlikult osaleb Politsei- ja Piirivalveameti tegevuses.<sup>9</sup>

---

<sup>7</sup> Vutt 2005, lk 10

<sup>8</sup> [Päästeseadus](#) § 32 lg 1

<sup>9</sup> [Politsei ja piirivalveseadus](#) § 1081 lg 1

- ✓ Ohvriabi vabatahtlik on isik, kes oma vabast ajast ja tasu saamata osaleb ohvriabiteenuse osutamises.<sup>10</sup>
- ✓ Abipolitseinik on isik, kes vabatahtlikult oma vabast ajast osaleb politsei tegevuses seaduses sätestatud alustel ja korras.<sup>11</sup>
- ✓ Kriminaalhooldusabiline on isik, kes täidab kriminaalhooldusülesandeid oma vabast ajast ja tasu saamata.<sup>12</sup>
- ✓ Vabatahtlik on isik, kes oma vabast ajast täidab vanglas kinni peetava isiku resotsialiseerumist ja usulist tegevust toetavaid ülesandeid selle eest tasu saamata.<sup>13</sup>
- ✓ Töövalmiduse toetamine, sealhulgas vabatahtlik töö ja talgutöö, on isiku töötamise aktiivsuse ja tööharjumuse säilitamine.<sup>14</sup>

Definitsioonid on olulises osas sarnased, sisaldades põhiliste tunnustena, et töö või tegevus toimub isiku vaba tahte alusel ning selle eest ei maksta tasu. Iseenesest on need tunnused keeleliselt hõlmatud juba mõistega „vabatahtlikkus“ ning samade sõnade kasutamine definitsioonis ei anna pigem midagi juurde.

Sisuliseks erandiks loetletuist võib pidada päästjaid, kelle tegevus ei vasta täielikult vabatahtlike definitsioonile, kuna nad on õigustatud teatud rahalistele hüvitistele sõltuvalt tööks valmisoleku astmest, samuti päästetööl ja täiendkoolitusel, õppusel või harjutusel osalemise eest.<sup>15</sup>

Teistest viidatud õigusaktidest erineb ka registreeritud töötutest vabatahtlike toetamise regulatsioon, keda TTTS ega määrusena kehtestatud tööhõiveprogramm ei defineeri. Töötukassa selgitab vabatahtliku töö mõistet oma kodulehel: „Töö võib hõlmata erinevaid avalikes huvides ja ühiskonna heaks tehtavaid tegevusi – soovitatavalt kultuuri, hariduse, sotsiaaltöö-, keskkonnakaitse-, ühistegevuse või muus avaliku huvi valdkonnas. Samuti võib selleks olla ettevõtete korraldatud heategevuslikes tegevustes osalemine. Vabatahtliku töö otsene eesmärk ei või olla majandustegevus, tulu saamine ega tööjõukulu kokkuhoid. Samuti ei või vabatahtlikuna teha tööd, mille tegemiseks tavaliselt kasutatakse peamiselt palgelist tööjõudu.“

Selgitusest võib problemaatiliseks osutada mõistete „majandustegevus kui otsene eesmärk“ ja „tulu saamine“ sisustamine, kuna näiteks Eestiski edenev ja vabatahtlike kaasav sotsiaalne ettevõtetus põhineb teatud probleemide lahendamisel või väärtuste edendamisel just majandustegevuse kaudu. See ei muuda sotsiaalseid ettevõtteid aga äriliseks, kuna kasumit ei jaotata ja majandustegevusest saadav tulu ei ole eesmärk, vaid vahend ühiskondliku muutuse saavutamiseks.<sup>16</sup>

<sup>10</sup> [Ohvriabi seadus](#) § 6 lg 1

<sup>11</sup> [Abipolitseiniku seadus](#) § 2 lg 1

<sup>12</sup> [Kriminaalhooldusseadus](#) § 17 lg 1

<sup>13</sup> [Vabatahtlike kaasamise juhend](#) vanglas kinni peetavate isikute resotsialiseerimisse ja usulisse tegevusse § 4

<sup>14</sup> Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse alusel kehtestatud [Tööhõiveprogramm 2012–2013](#)

<sup>15</sup> <http://www.sm.ee/tegevus/too-ja-toimetulek/tooturuteenused-ja-toetused.html>

<sup>16</sup> [„Sotsiaalse ettevõtja juriidiline abimees“](#), AB Varul 2012

## Vabatahtlike kulude katmine

Kulude katmine on reguleeritud selgemalt niisugustes suhetes, kus vabatahtlik tegutseb seaduse alusel ja hüvitised tulevad riigieelarvest. Need on näiteks:

- ✓ ohvriabi vabatahtlikule on ette nähtud sõidukulude hüvitamine kuni 31,96 eurot kalendrikuus;<sup>17</sup>
- ✓ merepäästes võib nii vabatahtlik ise kui nende tegevust korraldav mittetulundusühing taotleda vahetult merepäästetöödega seotud transpordi- ja sidekulude hüvitamist, samuti õppel ning täiendusõppel, ennetustööl vajalikud ning muud päästetöö korraldamisega vahetult seotud kulutused.<sup>18</sup>
- ✓ kriminaalhooldusabilisele hüvitatakse kriminaalhooldustöö kulud, kuid mitte suurema summa ulatuses kui 10 protsenti kriminaalhooldusametnikule makstavast töötasust.<sup>19</sup>
- ✓ vanglate vabatahtlikele võib vajadusel hüvitada sõidukulud;<sup>20</sup>
- ✓ puudega isikut tööintervjuul abistavale vabatahtlikule võidakse hüvitada sõidukulud piletite või isikliku sõiduki kasutamisel (0,13 € km).<sup>21</sup>
- ✓ Päästeamet võib hüvitada juriidilisele isikule kulud viimase toimimise tagamiseks, päästetehnikale, täienduskoolitustel, õppusel ja harjutusel osalemisele, kulud vabatahtlikule päästjale; samuti päästetöö ja ennetustöö alaste tegevuste täitmise kulud. Täpsed summad sätestatakse lepingus Päästeametiga, hüvitamine toimub kvartaalselt või igakuiselt sõltuvalt kululiikidest.<sup>22</sup>
- ✓ vabatahtlikku tööd tegeval töötul on võimalik taotleda sõidu- ja majutustoetust 10 senti kilomeetri eest ja mitte rohkem kui 26 eurot päevas (2013. aastal).<sup>23</sup>

Ülaltoodu ei tähenda aga, et kõik päästeala vabatahtlikud oleksid seda päästeseaduse mõttes, vaid viimast on üksnes need, kes parasjagu seadusega reguleeritud tööd teevad. Teistes olukordades on sageli samad inimesed tavalised vabatahtlikud, kelle kulude hüvitamisel tuleb lähtuda üldistest raamatupidamise- ja maksustamisreeglitest. Sellest järgnevalt.

## Toitlustuskulud

**Vabatahtlike toitlustamine on üks levinumaid olukordi ja kohati käsitletav ka kui vabatahtlike tegevuse motivaatoreid.**

Toitlustuskulude hüvitamisel ja võimalikul maksustamisel on vähemalt neli eri võimalust.

---

<sup>17</sup> Sotsiaalministri 26.01.2007 määrus nr 11 „[Ohvriabi vabatahtlikule ohvri abistamisega seotud sõidu- ja sidekulude hüvitamise kord ja piirsumma](#)“ § 3

<sup>18</sup> Vabariigi Valitsuse 06.09.2012 määrus nr 75 „[Vabatahtliku merepäästja kulutuste hüvitamise ulatus ja kord](#)“ § 3

<sup>19</sup> [Kriminaalhooldusseadus](#) § 20

<sup>20</sup> Justiitsministri 07.11.2002 määrus nr 72 „[Vabatahtlike kaasamise juhend vanglas kinni peetavate isikute resotsialiseerimisse ja usulisse tegevusse](#)“ § 18

<sup>21</sup> Sotsiaalministri 07.12.2005 määrus nr 115 „[Tööintervjuul puudega isikut vabatahtlikult abistavale isikule sõidukulude hüvitamise määr, tingimused ja kord](#)“ § 2

<sup>22</sup> Siseministri 07.12.2010 määrus nr 61 „[Päästeameti poolt vabatahtlikule päästjale ja juriidilisele isikule hüvitatavad kulu liigid ning hüvitise suuruse määramise ja maksmise kord](#)“ § 2

<sup>23</sup> <http://www.tootukassa.ee/index.php?id=13560>

Toitlustuse võimaldamine oma töötajatele ja juhtorganite liikmetele käsitletakse erisoodustusena. TuMS § 48 lg 3 loeb töötajaks ka töövõtu-, käsundus- või muu võlaõigusliku lepingu alusel töötava või teenust osutava füüsilise isiku, lisaks nende isikutega seotud isikud. Seega kui lugeda vabatahtliku töö tegemine võrdsustatuks käsundusepingu alusel töötamisega, siis tuleks sellise inimese toitlustamist lugeda erisoodustuseks.

Kui vabatahtlikku mitte lugeda töötajaks, sest ta ei tee tööd juriidilise isiku jaoks, vaid mingi avaliku ülesande täitmiseks, siis on tegemist ettevõtlusega mitteseotud kuluga ning sellelt tuleb tasuda tulumaks TuMS § 48 lg 1 alusel.

Kui vabatahtlik määratleda aga külalise või äripartnerina, ei maksustata väljamakseid toitlustamisele kuni 32 euro ulatuses kalendrikuus. Lisaks sellele võib juriidiline isik teha tulumaksuvabalt nimetatud kulusid kuni 2% ulatuses tema poolt samal kalendrikuul tehtud isikustatud sotsiaalmaksuga maksustatud väljamaksete summast (TuMS § 49 lg 4). TuMS § 33 järgi võib külaliste või äripartnerite vastuvõtmisel tehtud toitlustamise, majutamise, transpordi või kultuurilise teenindamisega seotud dokumentaalselt tõendatud kulusid maksustamisperioodi ettevõtlustulust maha arvata mitte rohkem kui 2% ettevõtlustulust, millest on tehtud § 32 lõigetes 1 ja 4 lubatud mahaarvamised.

Tulumaksusoodustusega ühingutele on samas maksuvabad kõik külaliste või äripartnerite toitlustamise, majutamise, transpordi või kultuurilise teenindamisega seotud kulutused. Isegi kui nõustuda, et maksustamise tingimuseks on maksukohustustase vastamine teatud tunnustele – nt avalikes huvides ja heategevuslik tegutsemine – on tulumaksusoodustuse andmise regulatsiooni ja senise rakenduspraktika järgi tegemist äärmiselt raskesti ligipääsetava staatusega. Nimekirja kuulub üle 2000 ühingu ja igal aastal lisandub vaid alla paarisaja, nii et sedakaudu vabatahtlike toitlustamise maksukohustuse vältimine on küllaltki keeruline.

MTA on samas asunud üksikjuhtumites või mitteametlikult seisukohale, et ka tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja mittekuuluvatele mittetulundusühingutele ja sihtasutustele on transpordi-, majutus- ja toitlustuskulud vaid *üldjuhul*, ent mitte alati maksustatavad. See tähendab, et kulusid võiks teha ka maksuvabalt, kui need on vältimatud põhikirjalise eesmärgi saavutamiseks.

Näideteks on toodud võrdlus, et maakohas toimuvat lastelaagrit ei saa korraldada ilma lapsi sõidutamata, majutamata ja toitlustamata, ehk on kõik need vajalikud ning seega ettevõtluskulud ja maksuvabad. Võrdluseks pole aga linnas toimival päeval üritusel aga tingimata tarvis lõunasööki pakkuda, mistõttu on see maksuvaba vaid nimekirja kantuile. Kummatigi on raske viimasele põhjendust leida, miks võivad nimekirja kantud teha maksuvabalt kulusid, mis ei pruugi põhitegevuseks vajalikudki ehk “ettevõtlusega seotud” olla?

Täpsemat juhust, millistel asjaoludel on kulud siis ka nimekirja mittekuulujaile maksuvabad, ei ole MTA andnud ning tõlgendus lähtub iga juhtumi asjaoludest. Praktikas tähendab see, et kui ühing ka maksuhaldurilt enne tehingut nõu küsib, ei ole tegu siduva otsusega, mis jätab ühingu jaoks ikkagi võimaliku maksustamisrisiki tagantjärele. Toodud näited puudutavad ka pigem sihtrühma, mitte kaasatud vabatahtlike tarvis tehtud kulutusi.

Kokkuvõttes, kui töö eest tasu saavatelt töötajatelt võib üldjuhul eeldada, et lõunasöök on tal n-ö palga sees, siis tasustamata vabatahtliku puhul peab need kulud katma organisatsioon. Vabatahtlikult ei ole selle ootamine õigustatud, kuna see vähendaks vabatahtlike motivatsiooni kaasa lüüa. Neis sätetes peitub ka peamine probleem maksukeskkonna ebaselgusest, kus seadusandja pole väljendanud oma seisukohta, kas vabatahtlik on TuMS § 48 järgi töötaja või § 49 järgi “külaline või äripartner”, kuigi Rahandusministeerium on



mitteametlikult soovitanud viimast võimalust kasutada. Arvestades vabatahtliku töö iseloomu ja olemust, ei ole asjakohane lugeda vabatahtlikku töötajaks ega ka külaliseks või äripartneriks.

### **Transpordi- ja majutuskulud**

**Vabatahtliku töö tegemiseks vajalik transpordikulu Eestis – tellitud transport, ühistransport, isikliku sõiduki kasutamine, parkimistasud; samuti majutus sihtkohas.**

Tulumaksuseaduse alusel kehtestatud vastav määrus lubab transpordikulu hüvitada juriidilise isiku töötajale ja juhtimis- või kontrollorgani liikmele, seda nii kuludokumentide alusel kui ka makstes isikliku sõiduauto kasutamise eest regulaarset hüvitist (maksuvabalt 64 € arvestust pidamata, 256 € sõidupäeviku olemasolul).<sup>24</sup>

Sõna “töötaja” tuleb määruse kontekstis mõista töölepingu seaduse tähenduses, nii et vabatahtlike transpordikuludele antud soodustus ei kohaldu, vaid hüvitist tuleb käsitleda ettevõtlusega või põhikirjalise tegevusena mitteseotud kuluna ning see kuulub tulumaksuga maksustamisele TuMS § 51 alusel.

Lisaks loetakse erisoodustuseks tehtud kulutused elu- ja töökoha vaheliseks töötaja transpordiks, mis on põhjendatud tavaolukorras, ent mitte vabatahtlikega, kes ei saa töö eest tasu, mille eest töölesõit ise maksta.

Ka transpordi- ja majutuskulude maksustamisel kehtib erand tulumaksusoodustusega ühingutele, mida käsitleti lähemalt eelmises alapeatükis. Kuigi on küsitav, kas vabatahtlik on olemuslikult külaline või äripartner, on TuMS § 49 lg 4 antud tulumaksusoodustusega ühingutele võimalus sisuliselt kõiki ka transpordi- ja majutuskulusid maksuvabalt teha.

### **Lähetuskulud**

**Olukord, kus vabatahtlik peab tööga seotult minema välisriiki, nt koosolekule, konverentsile, või toimub kogu vabatahtlik töö teises riigis.**

Lähetuskulude puhul ei kohaldu sarnaselt isikliku sõiduauto kasutamise hüvitamise korrale ka Vabariigi Valitsuse 25.06.2009 määrus nr 164 “Töölähetuse kulude hüvitiste maksmise kord ning välislähetuse päevaraha alammäär, maksmise tingimused ja kord” käsunduslepingu alusel töötavatele isikutele, sh vabatahtlikele.

Kaks erandit annab lähetuste kord spordis ja loometegevuses. Spordiseaduse § 7 alusel saab lähetada võrdselt töötajatega spordiorganisatsiooni või tema liikmeks oleva teise spordiorganisatsiooni liikmeks olevaid sportlasi, treenereid, kohtunikke, spordiarste ning teisi põhikirjaliste eesmärkide täitmisega seotud isikuid.

Samuti ei maksustata tulumaksuga loomeliidu poolt loovisikule tema loometööga seotud lähetustega seoses makstavat kulude hüvitist ning välislähetuse päevaraha (TuMS § 19 lg 3 p 10).

Kuna rohkem tingimusi väljamakseteks õigustatud isikutele seadused ei sätesta, on lähetused maksuvabad spordiorganisatsioonis, kelleks on SpS § 4 järgi spordiklubi, maakonna spordiliit, spordialaliit, spordiühendus ja rahvuslik olümpiakomitee. Sisuliselt tähendab see, et kõik spordi valdkonnas tegutsevad ühingud võivad maksta tulumaksuvabalt oma liikmetele lähetusraha.

---

<sup>24</sup> Vabariigi Valitsuse 14.07.2006 määruse nr 164, [„Teenistus-, töö- või ametiülesannete täitmisel isikliku sõiduauto kasutamise kohta arvestuse pidamise ja hüvitise maksmise kord“](#)

Loovisikute puhul saab olla lähetajaks vaid loomeliit, milline staatus tähendab LLS-is sätestatud korras tunnustuse saamist. Viimasele on seaduses hulk nõudeid, näiteks on antud ammendav loetelu valdkondadest: tegutseda tuleb kujutava või rakenduskunsti, lavakujunduse, audiovisuaalse kunsti, lavakunsti, kirjanduse, muusika või arhitektuuri alal. Samuti peab loomeliitu kuuluma vähemalt 50 autorit või esitajat, keda peab olema loomeliidu staatuse säilimiseks viimase kolme aasta jooksul ka avaldatud.

Kultuuriministeerium on loomeliiduna tunnustanud LLS-i kehtivusajal ehk 2005. aastast alates 14 organisatsiooni, 2012. aasta detsembris lisandus nimekirja viieteistkümmes. Nii on loomevaldkonnas võimalik vabatahtlikke ilma täiendavate maksukuludeta võimalik lähetada vaid 15 organisatsioonil, samal ajal kui spordile antud erand kehtib ca 2000 ühingule.<sup>25</sup>

Ehkki lähetuste kord ja TuMS ei sätesta üheselt, et loomeliit võib lähetada üksnes enda liikmeks olevat loovisikut, võib seaduses sätestatud tingimustest eeldada, et tegemist peab olema liidu liikmega. Sama nõue kehtib ka SpS puhul. Seega iseloomustab mõlemat erandit asjaolu, et lähetatav ei pea olema organisatsiooni töötaja või juht- või järelevalveorgani liige, vaid mittetulundusühingu lihtliige. Erand on küllap praktilistest vajadustest tulenevalt põhjendatud, ent mitte laiendatav eeskujuna teiste valdkondade vabatahtlikele, kuna n-ö tavalises vabaühenduses ei pruugi vabatahtlik üldse organisatsiooni liikmeskonda kuuluda ega saa seda temalt ka nõuda. Samuti pole loovisik oma suhtes loomeliiduga samastatav vabatahtlikuga.

Kokkuvõttes eeldab praegune regulatsioon, et välislähetusse saadetav vabatahtlik peab ise kinni maksma enda toitlustuse sihtkohas või peab lähetav ühing tasuma nendelt kuludelt täiendavalt makse. Seega on võrreldes tasustatud töötajaga vabatahtlikku tööd tegeva isiku lähetamine seotud suuremate kuludega, millele on raske põhjendust leida.

## **Taskuraha**

### **Taskuraha on Eesti mõistes lähetuse päevarahale sarnane väljamakse vabatahtlikule teatud kulude iseseisvaks katmiseks.**

Euroopa Vabatahtliku Teenistuse programmis tagatakse osalevale vabatahtlikule taskuraha. Summad jäävad vahemikku 50-150 eurot kuus ning sõltuvad sihtkohariigi elatustasemest (Eestis nt 85 €).<sup>26</sup> Sarnase, stipendiumi nime kandva, summa annab kaasa ka arengukoostöö vabatahtlike programm GLEN.<sup>27</sup> Kehtiv õigus ei võimalda mittetulundusühingutel ja sihtasutustel täiendava maksukoormuseta sääraseid väljamakseid teha.

Tegemist ei ole üldjuhul hädavajalike kulude katmiseks mõeldud rahaga, vaid vabatahtliku isiklikuks tarbeks, mida Eesti kontekstis ei ole tingimata sel kujul tarvis. Küll aga võib olla vajalik sarnase meetodi rakendamine näiteks pikematel üritustel või suurema hulga vabatahtlike kaasamisel just transpordi ja toitlustuskulude katmiseks, kui vabatahtlikel on võimalus töö käigus neid kulutusi ise teha.

See säästaks ka kaasava organisatsiooni ressursse, kes peaks muidu ise näiteks toitlustuse organiseerima, mis pole aga alati võimalik, kui vabatahtlikud ei asu ühes kohas koos. Teisalt võib organisatsioonile olla lihtsam leida toitlustaja ürituse toetajana kui reaalselt raha.

---

<sup>25</sup> [Spordiregistri](#) statistikale tuginedes

<sup>26</sup> [EVT programmi rahastustingimused 2013](#)

<sup>27</sup> <http://www.terveilm.ee/et/glen/>

## Vabatahtlike motiveerimine

**Vabatahtlikke kaasavad organisatsioonid peavad vajalikuks lisaks toitlustamisele ka teisi motivatsioonivõimalusi.**

Füüsilistele isikutele tehtavad mis tahes kingitused on TuMS alusel maksustatavad. Erandiks on TuMS § 49 lg 1 nimetatud kuni 10-eurosed n-ö reklaamkingid ning sama paragrahvi lõikes 4 nimetatud kulutused kultuurilisele teenindamisele ehk meelelahutusele, arvestades piirmäärasid (32 € + 2 % sotsiaalmaksuga maksustavatest väljamaksetest kalendrikuus).

Avaramad võimalused on taas tulumaksusoodustusega ühingutel, kes saavad teha kulutusi meelelahutusele maksuvabalt. Samas on selle sätte eesmärk pigem võimaldada ühingutel oma põhitegevuseks vajalikke ja sihtrühmale mõeldud üritusi korraldada, mitte vabatahtlikke nt tasuta kinno viia. Seega pole siingi selge, kas vabatahtlikele korraldatud tänapäev või kingitud kuni 10 eurone meene või pääse on selline kulutus, millelt ei tule tasuda tulumaksu ka tulumaksusoodustusega ühingutel.

Kindlasti on aga raske mahutada TuMS § 49 erandi alla suhteliselt levinud praktikat tänada vabatahtlikke kinkekaartidega, mis on ostetud või toetajalt näiteks annetusega saadud. Kinkekaardid ei pruugi mahtuda reklaamkingituste mõiste alla (sõltub muidugi nende pakendamisest), seega tuleb ka selliste kingituste puhul pigem arvestada täiendava maksukoormusega.

Vabatahtlikele antav kaup, teenus või kinkekaardid võidakse ka korduvalt maksustada, näiteks hetkel, kui annetaja annab need üle vabaühendusele (võimalik tulumaks, käibemaks) ning kui ühing annab need edasi vabatahtlikule (tulumaks), mis teeb annetajate abil vabatahtlike motiveerimise halvimal juhul kaks korda kulukamaks.

## Sotsiaalne kaitse ja tagatised

Vabatahtlike elu ja tervise ennetav kaitse ning tagatised on õigusaktide tasemel üldjuhul reguleerimata.

Mõningatel juhtudel on ette nähtud sarnaselt tööga seotud kulude hüvitamisele ka tagatised, peamiselt parasjagu seaduse alusel tegutsevatele vabatahtlikele. Nendeks on näiteks:

- ✓ päästeseaduse § 41 lg 1 näeb ette hüvitised omastele ja matusetooted vabatahtliku päästja hukkimise korral (10 aastapalga ulatuses), samuti päästetööl juhtunu tagajärjel vajaliku ravi eest ning töövõime kaotusel (vabatahtliku senise töötasu või palga alammäära alusel). Hüvitisi ei maksta, kui vabatahtlik pani päästetööl osaledes toime süüteo, oli joobes või vigastas või üritas end tappa ise.
- ✓ abipolitseiniku seaduse § 38 lg 10 alusel on tagatud sarnased tingimused abipolitseinikule ja vabatahtlikule merepäästjale.
- ✓ riik maksab kaitseliidu seaduse § 32 lg 5 alusel ühekordset hüvitist ka teenistuskohustuste täitmise ajal hukkunud Kaitseliidu tegevliikme eest.

Töötervishoiu ja tööohutuse seadust kohaldatakse üksnes töölepingu alusel töötavatele isikutele ja avalikele teenistujatele ning vabatahtlikest vaid mõningaile sisejulgeoleku ja päästevaldkondades tegutsejatele. Samas kohaldatakse seadust ka mitmetes teistes olukordades nagu kinnipeetava tööle vanglas, karistusena määratud üldkasuliku töö tegijale, õppurite praktikale, juriidilise isiku juhtorgani liikme tööle ning teatud ulatuses füüsilisest isikust ettevõtjatele.

Vabatahtliku suhtes (sh päästealal, kui parasjagu ei tegutseta seaduse alusel ja staatuses) puuduvad aga tööandjal TTOS-st tulenevad kohustused ning vabatahtlikule ei kaasne ka õigusi töötingimustele ning tervisekahju hüvitamisele. Samamoodi puuduvad tööandjal kohustused seoses vabatahtlikuga juhtunud tööõnnetusega ja tööandjat saab tegematajätmise eest vastutusele võtta ainult karistusseadustiku üldiste elu- ja tervisevastaste süüteo koosseisude alusel, aga mitte seoses töötervishoiu- ja tööohutusnõuete eiramisega.

Kuna vabatahtliku eest ei tasuta sotsiaalmaksu ja kui tal puudub ravikindlustus, võib teatud juhtudel olla vajalik luua vabatahtlikule eraldi ravi- või tervisekindlustuse kaitse. Näiteks vajavad vältimatult tervisekindlustust pikemalt välismaale, sageli arenguriikidesse, saadetavad vabatahtlikud. Vabatahtliku kindlustamine võib olla käsitletav ettevõtlusega või põhikirjalise tegevusega mitteseotud kuluna, mis tähendab täiendavat maksukoormust.

## Kohtus esindamine

Praktikas on esinenud olukordi, kus vabaühendusel on vaja pöörduda kohtusse ning võimalus määrata oma volitatud esindajaks vabatahtlik, kel on piisavad õigusteadmised ja kogemus, kuid ei ole vastavat haridust.

Kohtumenetluse seadustikud iseenesest lubavad ka vastava hariduseta isikul kaebajat või hagejat esindada, aga tingimusel, et volitatud või lepinguline esindaja on "menetlusosalise töötaja või ametnik" (HKMS § 32) või "menetlusosalise töötaja või teenistuja" (TsMS § 218). Siingi on töötaja mõiste piiratud üksnes töölepinguga isikutega. Arvestades, et halduskohtumenetluses saavad avaliku võimu asutust kohtus esindada volikirja alusel majasisesed juristid või ka teiste ametite pidajad, võib lugeda vabaühenduste võimalusi kohtusse pöördumisel piiratumaks, kuna nende tegevus ei põhine alati tasustatud töötajatel.

Vabatahtlikku saab kasutada kohtumenetluses küll nõustajana (HKMS § 36, TsMS § 228), ent tal pole võimalik iseseisvalt teha menetlustoiminguid ega taotlusi isegi volituse alusel, milles suhtlus kohtuga aga suuresti seisneb, arvestades üha levinumat kirjalikku menetlust, eriti haldusasjades.

Lahendusena on vabaühendused kasutanud vabatahtliku määramist juhatuse liikmeks, kes saab nii õiguse ühingu seaduse alusel esindada, ent vastutab siis ka kogu ühingu juhtimise eest. Selline lahendus on aga ebamõistlik ning sarnaneb pigem näilikule tehingule TSÜS § 89 lg mõistes.

## Tööaja annetamine

Üks tinglikult samuti vabatahtliku töö liike on äriühingute poolt oma töötaja teatud tundideks vabaühenduse kasutusse andmine, makstes talle ise selle eest töötasu. Ehkki sisuliselt on tegu teenuse annetamisega, ei saa seda deklareerida maksuvaba annetusena, vaid hoopis vastupidi – tehingut saab käsitleda äriühingu jaoks erisoodustusena.

Samuti on võimalik niisuguse tehingu maksustamine käibemaksuga KMS § 2 lg 6 alusel, mis sätestab kauba tasuta võõrandamise, tasuta kasutada andmise või teenuse tasuta osutamise omatarbena.

Praktikast pole selliseid maksustamisjuhtumeid teada, kuna maksuhalduri jaoks on vastava kontrolli teostamine sisuliselt võimatu. Kuna vabatahtlikkuse ja *pro bono* töö soodustamine ettevõtetes on "Organiseeritud vabatahtliku tegevuse kommunikatsioonistrateegia 2012-14"<sup>28</sup> üks suundi, võib maksuhaldur selle ohu ühel päeval probleemiks muuta.

<sup>28</sup> <https://www.siseministeerium.ee/public/kommstrat.pdf>

## Töötuks jäämine

Tööturuteenuste ja -toetuste seadus § 6 lg 5 p 3 sätestab, et töötuna ei võeta arvele isikut või lõpetatakse arvelolek, kes töötab, sõltumata, kas töö eest makstakse tasu või mitte. Juhul kui lugeda vabatahtliku töö tegemine antud seaduse mõistes töö tegemiseks, siis see vähendab vabatahtlike töötute kaasamine võimalusi. Sellega aga tekib vastuolu TTTS eesmärgiga, milleks on "tööealise elanikkonna võimalikult kõrge tööhõive saavutamine ning pikaajalise töötuse ja tööturult tõrjutuse ennetamine tööturuteenuste osutamise ja tööturutoetuste maksmise kaudu".

Vabatahtlik töö on samal ajal võrreldav tööturuteenustega nagu tööpraktika ja tööharjutus, mille eesmärgiks on pikaajalise töötuse ja tööturult tõrjutuse ennetamine. Sealjuures on tööturuteenuste puhul ette nähtud isegi tasu maksmine ja kulude hüvitamine vastavate piirmääradega. Seega peaks TTTS kontekstis vabatahtlikku tegevust töö tegemisega mitte võrdsustama, et vältida olukordi, kus vabatahtlik töö tegemine toob töötule kaasa sotsiaalsete tagatiste kaotamise.

Samuti on vabatahtlikku tööd tegeval inimesel piiratud juurdepääs töötutoetusele. TTTS alusel on töötutoetust õigus saada töötul, kes on töötuna arvelevõtmisele eelnenud 12 kuu jooksul olnud vähemalt 180 päeva hõivatud tööga või tööga võrdsustatud tegevusega. Ehkki tööga võrdsustatud tegevuseks loetakse ka muuhulgas käsunduslepingu alusel töötamist, ei peeta selleks tasuta ehk vabatahtlikku tööd TTTS § 26 lg 3.

Seega inimesel, kes peale omal soovil töölepingu lõpetamist on viibinud vabatahtlikuna välisriigis 12 kuud ning seejärel naaseb Eestisse, pole võimalik saada töötuskindlustushüvitist ega töötutoetust saada. Samal ajal on rohkem õigusi inimesel, kes on õppinud õppeasutuse statsionaarses või täiskoormusega õppes, või olnud aja-, asendus- või reservteenistuses (TTTS § 26 lg 3).

Vabatahtliku töö mittekäsitlemine töö ega õpingutena (EVT-s käsitletud mitteformaalse õpikogemusena) võib seega vähendada töötavate noorte huvi osaleda pikaajalistes vabatahtlike vahetusprogrammides.

## Kokkuvõte ja soovitused

Kuigi märkimisväärseid õiguslikke takistusi vabatahtlike kaasamisel Eestis vähemalt praktikas ei esine, pole õiguse loojad vabatahtlikele enamasti lihtsalt mõelnud. See on viinud paljudel juhtudel ebavõrdse kohtlemiseni vaid selle tingimuse pinnalt, kas töö eest makstakse tasu, aga ka arusaamatuseni, kas mõni õigusnorm kehtib ka tasu maksmiseta käsunduslepingu puhul, kuidas ühel või teisel puhul defineerida tööd ja töötajat jmt.

Kuigi mõnest olukorrast võib üle saada tõlgendamise teel, annaks suurema õigusselguse ja -kindluse mitmel puhul täpsustamine, kas õigusnorm kohaldub ka tasuta tööd tegevale füüsilisele isikule ja teda kaasavale organisatsioonile.

Arvestada tuleb samas, et võrreldes varasemate analüüsidega on ühiskonnas välja kujunenud suurem teadlikkus vabatahtlikust tööst ning vabatahtlikkuse mõiste sisu võib pidada nagunii üldtuntuks. Pole ju see viimaste aastate või taasiseseisvumisaja uudissõna nagu paljud teised kodanikuühiskonna terminid, vaid priitahtlikku tööd tunti Eestis juba enne ilmasõdu.

Lõpetuseks tuleb märkida, et analüüs ja ettepanekud lähtuvad hetkel vaid mittetulundusühingute ja sihtasutuste juures tegutsevatest vabatahtlikest, kuid tulevikule ja vabatahtlikkuse propageerimisele mõeldes tasub kaaluda samade riskide maandamist ka äriühingute (potentsiaalselt sotsiaalsed ettevõtted) ja avaliku võimu asutuste (nt KOV-id, haridusasutused, muuseumid jt) vabatahtlikega.

### **Analüüsi tulemusena tehakse kokkuvõttes järgmised soovitused:**

**1. Tutvustada riigi järelevalveasutuste ametnikele vabatahtlike tegevust koolituste või juhendmaterjalide koostamise abil, et neil oleks lihtsam hinnata vabatahtliku tegevusega seotud juhtumeid.**

Tegevuse tulemusena võib osutada võimalikuks ka mitme järgmise ettepaneku elluviimisest loobumine, kui probleemi on võimalik lahendada normi tõlgendamises nõ kokkuleppimisega.

**2. Täiendada TuMS § 48 lg 3 selliselt, et töötajaks ei loeta mittetulundusühingu või sihtasutuse juures tegutsevat vabatahtlikku.**

Lahendus looks kindluse, et vabatahtlike kulude hüvitamist ei käsitleta erisoodustusena ja lubaks näiteks neid maksuvabalt toitlustada ja kindlustada.

**3. Täiendada TuMS § 13 lg 3 ning Vabariigi Valitsuse 25.06.2009 määrust nr 110 "Töölähetuse kulude hüvitiste maksmise kord ning välislähetuse päevaraha alammäär, maksmise tingimused ja kord" nii, et võimaldada mittetulundusühingutel ja sihtasutustel saata vabatahtlikke põhikirjaliste eesmärkide täitmiseks väljapoole lähetaja alalise tegevuskoha asukohta, maksta lähetusega seotud sõidu- ja majutuskulud, kindlustuse ning päevaraha, ilma et seda käsitletakse põhikirjalise tegevusega mitteseotud kuluna või erisoodustusena.**

Võimalused, kas piirata lähetatavate ring vaid MTÜ liikmetega nagu spordis ja loomeliitudes, ning kas kehtestada võimalus vaid tulumaksusoodustusega vabaühendustele, ei leidnud esialgsete soovituste konsulteerimise käigus vabaühenduste toetust. Leiti, et kõigil vabatahtlikku tööd korraldavatel isikutel peaksid olema võrdsed võimalused olla vabatahtlikele atraktiivne ning kaasata vabatahtlikke täiendavate maksukuludeta.

Lisaks sooviti lähetuse päevaraha või taskuraha võimalust maksuvabalt ka Eesti siseselt, kehtestades näiteks summadele piirmäärad (Euroopa Vabatahtlikus Teenistuses osalejate näitel maksuvabalt kuni 120 eurot kuus, seda ka Eestis vastuvõetavatele vabatahtlikele välisriigist).

**4. Alternatiivselt või täiendavalt eelmisele soovitusele laiendada Vabariigi Valitsuse 20.06.2000 määruse nr 196 „Õppe- ja teadustööks ning loominguks ja sporditegevuseks antavate stipendiumide tulumaksust vabastamise tingimused“ stipendiaatide ringi nii, et taskuraha saaks maksta pikemaajaliselt välisriiki või välisriigist Eestisse lähetatud vabatahtlikele.**

Selle variandi piiranguks on, et stipendiumi maksja peab vastama määruste tingimustele ehk olema kantud tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja; samuti tuleb stipendiaat valida avaliku konkursi teel. Küsitav on küll, kas vabatahtlik tegevus kvalifitseerub õppimiseks, milleks stipendiume olemuslikult antakse, kuigi näiteks välismaalaste seaduse alusel antakse vabatahtlikele elamisluba just nimelt õppimiseks, nii et esineb ka sellist praktikat.

**5. Täiendada TuMS § 49 selliselt, et tulumaksuga ei maksustataks mittetulundusühingu või sihtasutuse vabatahtlikule üle antud kaupa ega osutatud teenuseid, mille väärtus ilma käibemaksuta on kuni 10 eurot. Vajadusel võib eesmärk lisaks reklaamile sisaldada TuMS § 49 ka viidet “avalikes huvides või heategevusele kutsuvaid” sarnaselt meediateenuste seaduse § 28 lõikega 9.**

Kuritarvituste vältimiseks võib seada niisuguste tehingute lubatud mahu ühe isikuga näiteks kalendrikuus.

**6. Täiendada TTOS § 1 lõiget 3 nii, et seadus kohalduks ka mittetulundusühingu ja sihtasutuse vabatahtlikule. Muudatus tagaks ka vabatahtlike suhtes töötervishoiu ja tööohutuse nõuete täitmise ning vastutuse.**

Samas vajab ettepanek täiendavat analüüsi, kuna näiteks koos ajutiste vabatahtlikega võib ühingu töötajate arv kõikuda sel määral, et üks-ühele ei ole võimalik ega vajalik kohaldada näiteks TTOS-i 4. peatükki, mille eri sätete kohaldumine sõltub töötajate arvust.

**7. Täiendada TTTS § 26 lg 3 selliselt, et tööga võrdsustatud tegevuseks loetakse ka tõendatud vabatahtlikku tööd.**

Muudatus annaks võimaluse maksta töötutoetust töötule, kes on teinud peale töösuhte lõppemist vabatahtlikku tööd. Normi sisustamisel võib kaaluda vabatahtlikku tööle teatud ajalise kestuse lisamist.

**8. Täiendada TsMS 218 lõiget 2 ja HKSM § 32 lõike 1 punkti 5 selliselt, et mittetulundusühinguid ja sihtasutusi saavad esindada kohtus ka nende vabatahtlikud, kellel on kohtu arvates piisavad teadmised ja kogemused menetlusosalise esindamiseks.**

Muudatus tagaks võrdsemad võimalused tagada igaühe põhiseaduslik õigus kohtusse pöörduda ning arvestaks vabahenduste eripäraga. Staatuse tõestamiseks tuleks kohtule esitada lisaks volikirjale kirjalik käsundusleping.

**9. Defineerida vabatahtliku mõiste vaid tulumaksuseaduses, kui see peaks vajalikuks osutama uue tulumaksusoodustuse korra valguses, arvestades eelnevaid ettepanekuid, mille järgi ei peaks vabatahtlike kaasamine olema maksuvaba vaid tulumaksusoodustusega ühingutele.**

**10. Mitte täiendada VÕS-is käsunduslepingu kohta sätestatud, kuna analüüsis nimetatud riskid õigussuhte määratlemisest on maandatavad kirjaliku lepingu abil vabatahtlikuga.**

# Näidisleping

## Vabatahtliku töö leping

Sõlmitud /kuupäev/

Käsundiandja /*juridilise isiku nimi* / (registrikood: , aadress: ) (edaspidi nimetatud **ühing**) ja /*inimese nimi (alaealise isiku korral eestkostja nimi)* / (isikukood: , aadress) kui käsundisaja (edaspidi nimetatud **vabatahtlik**, koos nimetatud **pool** või **pooled**), sõlmivad järgneva lepingu (edaspidi nimetatud **leping**):

### 1. Lepingu ese

1.1 Vabatahtlik osaleb ühingu tegevuses järgmisel viisil (edaspidi **ülesanne**):

1.1.1. /*nt projekti või ürituse nimi, kus vabatahtlik töötab*/

1.1.2 /*konkreetsete tegevuse kirjeldus*/

1.1.3 /*vajadusel koolitusel vmt eelnevatel kogunemistel osalemine*/

1.2 Ülesande täitmise aeg on /*tähtaeg, perioodi algus ja lõpp, kindlad päevad, kellaajad vmt*/

1.3 Ülesande täitmise koht on /*kontori aadress, ürituse toimumiskoht, vastavalt juhiste, oma valida vmt*/.

1.3.1 Ülesandeid annab ühingu kontaktisik /*vabatahtlike koordinaatori vmt nimed*/.

1.3.2 Pooled on teadlikud, et tegemist on vabatahtliku tegevusega, mille puhul ei eeldata tasu maksmist või muu rahalise hüve andmist. Ülesande täitmist ei loeta töösuhteks töölepingu seaduse mõistes ega töövõtulepingu täitmiseks võlaõigusseaduse mõistes.

### 2. Ühingu tegevus

2.1 Ühing:

2.1.1 annab vabatahtlikule ülesande täitmiseks vajalikku teavet ja töövahendid;

2.1.1.1 /*vajadusel loetleda, nt ligipääs ruumidele, IT-süsteemidele, side- ja transpordivahendid (liik, mark), töötööend vmt*/

2.1.2 teavitab vabatahtlikku asjaoludest, mis võivad mõjutada ülesande täitmist;

2.1.3 hüvitab vabatahtlikule ülesande täitmisel tekkinud järgmised kulud vastava avalduse ja kuludokumentide esitamise järel. Ühing ei hüvita lepingu kehtivusaja eel või järel tekkinud või ülesande täitmisega mitteseotud kulusid;

2.1.3.1 /*kululiik, ühiku või koguse piirmäärad vmt*/

2.1.4 tagab vabatahtliku tegutsemiskoha, -keskkonna ja -vahendite ohutuse, sh ülesande täitmise aja mõistliku korralduse;

2.1.5 tagab vabatahtliku valdusse antud vara kindlustamise, kui seda võiks tavaliselt oodata;

2.1.5.1 /*vajadusel loetleda muud võimalused, nt kui ühing tagab ise toitlustuse, transpordi, majutuse*/

2.1.6 võib teha avalikuks ja levitada vabatahtliku nime ja temast tööga seoses tehtud foto- ja videomaterjale, tagades samas isikuandmete töötlemise nõuded vastavalt seadusele.

2.2 Juhul kui vabatahtlik loob ülesande täitmise käigus autoriõigusega kaitstavaid teoseid, siis saab ühing õiguse kasutada lihtlitsentsi korras kõiki teose varalisi autoriõigusi kogu autoriõiguse tähtaja ulatuses ning ilma territoriaalsete piiranguteta. Teose kasutamisel viitab ühing vabatahtliku nimele.

### 3. Vabatahtliku tegevus

3.1 Vabatahtlik:

3.1.1 saab ülesande täitmiseks ühingult igakülgset abi;

3.1.2 saab ühingult hüvitist ülesande täitmisel tekkinud mõistlike kulude eest, kui ühing ja vabatahtlik on selliste kulude hüvitamises eelnevalt kokku leppinud;



3.1.3 võib valida ülesande täitmise aja, koha ja viisi, kui see ei lähe vastuollu ühingu ja teiste vabatahtlike tegevusega;

3.1. võib keelduda tegevustest, mis ületavad mõistlikult oodatava tegevuse määra, on ebaseaduslikud, ei sobi vabatahtlikule tema eesmärgile või on ebaeetilised;

3.1.5 täidab ühingu antud ülesannet isiklikult;

3.1.6 väldib olukordi, millega võib sattuda ohtu tema ja teiste isikute tervisele või varale;

3.1.7 teavitab ühingu viivitamatult asjaoludest, mis võivad mõjutada ülesande täitmist;

3.1.8 hoiab saladuses ülesande täitmise käigus teatavaks saanud ärisaladusi, isikuandmeid või konfidentsiaalset informatsiooni, kui ühingu on sellistest asjaoludest vabatahtlikku eelnevalt teavitatud;

3.1.9 tagastab töövahendid jm punktis 2.1.1 nimetatud asjad seitsme päeva jooksul pärast ülesande täitmist või lepingu lõppemist;

*3.1.9.1 /vajadusel lisada spetsiifilised ülesanded ja nende igapäevane täitmine, nt kui vabatahtliku valduses on müüdiv kaup v sularaha; kui vabatahtlik peab täitma tööajatabelit; hüvitama oma valduses oleva kindlustatud vara omavastutuse osa vmt/*

#### **4. Vastutus**

4.1. Vabatahtlik ei vastuta ühingu kohustuste täitmise eest kolmandate isikute ees.

4.2. Vabatahtlik vastutab ühingu tekitatud varalise kahju eest juhul, kui vabatahtliku tegevus kahju tekitamisel oli tahtlik ning vabatahtlikul oli võimalus käituda selliselt, et kahju ei oleks tekkinud;

4.3 Ühingu ei vastuta vabatahtliku poolt kolmandatele isikutele tekitatud kahjude eest;

4.4 Pooled järgivad lepingu ja ülesande täitmisel lisaks kehtivatele õigusaktidele ka vabaühenduste eetikakoodeksi ning vabatahtliku tegevuse head tava.

4.5 Pooled võivad lepingust taganeda, kui teine lepingupool on lepingust tulenevat kohustust oluliselt rikkunud. Lepingu oluliseks rikkumiseks loetakse eelkõige olukorda, mille tõttu on võimatu täita ülesannet või tegemist on vabaühenduste eetikakoodeksi ning vabatahtliku tegevuse hea tava

([www.vabatahtlikud.ee/et/Vabatahtlik-tegevus/Vabatahtliku-tegevuse-hea-tava](http://www.vabatahtlikud.ee/et/Vabatahtlik-tegevus/Vabatahtliku-tegevuse-hea-tava)) olulise rikkumisega;

4.6 Pooled võivad lepingu ajal ennetähtaegselt üles öelda.

#### **5. Lõppsätted**

5.1 Leping jõustub allkirjutamisest ja kehtib kuni pooled on oma kohustused täitnud või lepingu üles öelnud. Lepingu muudatused tehakse kirjalikult või kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

5.2 Poolte vaidlused lahendatakse läbirääkimistega, nende ebaõnnestumisel Harju Maakohtus.

#### **Ühingu**

/kontaktandmed/

/allkiri/

#### **Vabatahtlik**

/kontaktandmed/

/allkiri/

## Konsulteritud organisatsioonid

Saadetud arvamuse avaldamiseks:

- 1 Arengukoostöö Ümarlaud - *vastas*
- 2 Archimedes SA (Euroopa Noored) - *vastas*
- 3 EAS (MAKid)
- 4 Eesti Loomakaitse Selts
- 5 Eesti Olümpiakomitee
- 6 Eesti Skautide Ühing
- 7 Eesti Teatri Festival
- 8 Eesti Õpilasesinduste Liit
- 9 Eesti-Hollandi Heategevusfond (Toidupank) - *vastas*
- 10 Eestimaa Looduse Fond
- 11 Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus
- 12 Heateo SA
- 13 Jõgevamaa Vabatahtlike Keskus
- 14 Järvamaa Vabatahtlike Keskus
- 15 Kodukant - *vastas*
- 16 Kultuurikatel
- 17 Lastekaitse Liit
- 18 Laulu- ja Tantsupeo SA
- 19 Läänemaa Vabatahtlike Keskus
- 20 Maarja Küla
- 21 Pagulasabi
- 22 Põhja-Eesti Päästkeskus
- 23 Pärnumaa Vabatahtlike Keskus
- 24 Päästeliit - *vastas*
- 25 PÖFF
- 26 Reservpäästerühm
- 27 Sillamäe Lastekaitse Ühing
- 28 SOS Lasteküla
- 29 Teeme ära!
- 30 Terve-Eesti Sihtasutus
- 31 TÜ Kliinikumi Lastefond
- 32 Vaba Tahe MTÜ
- 33 Varjupaikade MTÜ
- 34 Viljandimaa Vabatahtlike Keskus

Lisaks edastatud Hea Kodaniku nädalikirjas 18.03.2013 (3067 adressaati)